

روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران • صاحب امتیاز و مدیرمسئول: مهدی رحمانیان

نشانی: میدان فاطمی، خیابان بهرام مصیری، پلاک: ۲۲ • تلفن: ۵۴ و ۸۸۹۳۲۷۰ • نامبر: ۸۸۹۲۵۴۶۷ • تلفن آگهی‌ها: ۸۶۰۳۶۱۱۹

تلفن امور مشترکین: ۸۸۹۰۳۵۴ • توزیع: شرکت پیام‌رسان سبز • تلفن: ۶۶۲۸۷۳۴۴ • چاپ: مصیم • تلفن: ۴۴۵۳۳۲۷۵

www.sharghdaily.ir

چهارشنبه ۴ آبان ۱۴۰۱ • ۲۹ ربیع‌الاول ۱۴۴۴ • ۲۶ اکتبر ۲۰۲۲ • سال بیستم • شماره ۴۴۰۴ • ۱۲ صفحه

اذان ظهر تهران ۱۱:۴۸ • اذان مغرب ۱۷:۳۴

اذان صبح فردا ۴:۵۷ • طلوع آفتاب ۶:۲۱

شترت

دیالوگ روز

نروی - ولفگانگ بیترسن - ۲۰۰۴

ادیسه (شان بین): مردان در دام عظمت جاودانگی اسیرند و ما از خودمان بی‌مرسیم؛ آیا بژواک کارهای ما در طول قرن‌ها ظنین انداز خواهد شد؟

آیا بیگانگان نام‌های ما را مدت‌ها بعد از رفتن ما می‌شنوند؟

و از خود می‌پرند که ما چه کسانی بودیم؟ و تا چه حد عاشق بودیم؟

یادداشت

دوکلان روایت

بویا نعمت‌اللهی

دکترای علوم ارتباطات اجتماعی

برخی فعالان جبهه فرهنگی انقلاب در بیانیه‌ای که در تسنیم منتشر شده بود، در قبال وقایع اخیر در کشور موضع گرفتند. در بخشی از این بیانیه آمده است: «باید روایت‌های درست و کلان‌روایت‌ها شکل گیرد. نور حق در ستیز با ظلمات تابیده شود و خیل انسان در رسانه‌ها سامان یابد.»

فعالان فوق سعی کرده‌اند صحنه‌آرایی جبهه حق و باطل را تشریح کنند و خواستار شکستن فضا و آنگاه به میدان آمدن قوای جبهه حق شده‌اند و در ادامه نیز این را از طریق جنگ روایت‌ها ممکن دانسته‌اند. البته منظور آنها از «کلان‌روایت» همان اشاره به سوگیری ارزشی مفاهیمی همچون حق و باطل و نور و عفاف و حجاب بوده است.

اما مشکل این‌گونه طبقه‌بندی‌ها چیست؟

به‌طورکلی، «کلان‌روایت» هرگونه روایت، داستان و مفهوم جامع و فراگیری است که می‌خواهد در یک حقیقت استعلاعی جهان‌شمول لایحه‌بندی یابد.

فرانسوا لیوتار، متفکر پست‌مدرن فرانسوی، درباره تجارب، پدیده‌ها و وقایع پیرامونی مطالعه کرد. او متوجه شد دسته‌ای از روایت‌های کلی و فراگیر وجود دارند که پدیده‌های مذکور را به صورت ارزش‌های جهانی و حقایق فراگیر عرضه می‌کنند. او در نظریه خود تلاش می‌کند این «کلان‌روایت‌ها» را از درجه اعتبار ساقط کند.

به باور او، امروزه قدرت روایت‌های کلان تمام شده است. پست‌مدرنیسم در حال حاضر به پذیرش کثرت باور دارد و این باور بدون نیاز به تلاش فراوان برای خلق سلسله‌مراتب حقیقت می‌تواند مشخص شود.

متفکران پسااستخارگرا از این جهت با کلان‌روایت‌ها مشکل دارند که ناهمگنی و گوناگونی هستی‌شنی بشری را نادیده گرفته و جلوه‌های بازنمایی آن در رفتار انسان‌ها را محترم نمی‌شمارند و تمایل دارند ناهمسانی‌ها را به صورت همسان جلوه داده و مغایرت‌ها را نفی و طرد کنند.

به تعبیر لیوتار، اکنون روشنفکران امروزی هیچ فراروایتی در اختیار ندارند و نمی‌توانند به نام جهانیان حرف بزنند.

مشکل بیانیه فعالان یادشده نیز از همین‌جا ریشه می‌گیرد. معترضان در وقایع اخیر عمدتاً جوانان و نوجوانان بوده‌اند. نمی‌توان اظهار کرد این جوانان همگی «پست‌مدرن» بوده‌اند، بلکه آنها در عصر رسانه‌های نوین در جریان تحولات فرهنگی و اجتماعی در سراسر جهان قرار داشتند. از حیث اندیشه نیز چه‌بسا اعتراض آنها به جهان‌شمولی و تفسیر منحصرانه همین کلان‌روایت‌هاست.

با این بیانیه اکنون مشخص شد که مشکل اساسی همانا درک اوضاع از سوی فعالان مذکور است. مفاهیمی مانند «حق» و «باطل» در این بیانیه احتمالاً کاربیزه کلان‌روایتی هستند، اما از آنجا که طبعاً تفسیر و تبیین آن نیز در دست همان فعالان است، بنابراین راهکارهایی نیز برای همه گروه‌های اجتماعی برای مقابله با وضعیت موجود دارند (بانوان، معلمان، نوجوانان، دانشجویان و امثالهم) و در یک بخش نیز تکالیفی تعیین می‌کنند. اتفاقاً مشکل در همین‌جاست. در ابتدا باید به این جمع‌بندی رسید که آیا اساساً کلان‌روایت‌هایی به شکل‌های مدنظر این فعالان وجود دارد یا نه؟

به تعبیر ویتگنشتاین، سیاست و اجتماع یک بازی زبانی نیست، بلکه تکثری از این بازی‌های زبانی است. در واقع انواع روایات مختلفی در گفت‌مان‌های گوناگون وجود دارد که از قواعد مختلفی پیروی می‌کنند.

وقتی لیوتار از بی‌اعتباری کلان‌روایت‌ها سخن می‌گوید، به این معناست که ما در عرصه تکثیر بازی‌های روانی جا درایم و ساختار سیاسی باید با این تکثر رفتار عادلانه‌ای داشته باشد. به‌طورکلی، در جهان پست‌مدرن امروزی، معرفت بشری به دنبال تجویز طرح و نقشه‌های کلانی همچون فراورایت‌های مذکور در بالا نیست.

بنابراین در یک نگاه همه‌شمول می‌توان آرزو کرد که بیانیه‌ای صادر شود تا فوارخ از فراورایت‌هایی همچون «باطل»‌انگاشتن دیگری یا پافشاری بر به‌جنگ‌آوردن «تمامی حقیقت»، شرایطی فراهم آید که به ناهمسازی‌ها و تفاوت‌ها اجازه ایفای نقش بیشتری داده شود.

ابراهیم ایوبی

وکیل دادگستری

در جریان رقابت‌های فوتبال جام ملت‌های اروپا در سال ۱۹۹۲ که در کشور سوئد برگزار می‌شد، یک شگفتی خلق شد. تیم ملی فوتبال دانمارک که در مرحله مقدماتی از دور رقابت‌ها حذف شده بود، پس از درگیری یوگسلاوی با جنگ داخلی و کناررفتن این تیم از حضور در مسابقات، جایگزین این تیم شد، در گروه خود بالاتر از انگلستان و فرانسه نشست و به مرحله بعد صعود کرد و سرانجام با شکست هلند در مرحله نیمه‌نهایی و غلبه بر آلمان در فینال قهرمان شد!

در جریان انتخابات سدی‌ودومین دوره هیئت مدیره کانون وکلای دادگستری مرکز نیز وقایعی مشابه رخ داد. ابتدا در تاریخ ۲۳ مرداد ۱۴۰۱ دادگاه عالی انتظامی قضات در نامه‌ای خطاب به هیئت نظارت بر انتخابات، پنج نفر از افرادی را که در گذشته صلاحیت آنها را محرز ندانسته بود، دارای صلاحیت دانست. سپس با رأی بی‌سابقه ۳۰ شهرویروماه ۱۴۰۱ که به امضای قضات شعبه اول دادگاه عالی انتظامی قضات رسیده است، پنج نفر از منتخبین اصلی را از عضویت در هیئت مدیره تعلیق و پنج عضو علی‌السدل را جایگزین آنها نمود. با برگ‌زاری انتخابات هیئت رئیسه کانون وکلا در روز شنبه اول آبان، مشاهده شد نامزدهایی که صلاحیت آنها احراز نشده بود یا عضو اصلی نبودند، با دو تصمیم دادگاه عالی انتظامی قضات در ترکیب هیئت رئیسه قرار گرفتند.

متأسفانه رفتارهای مشابه کم نیست. در جریان انتخابات بیست‌وچهارمین دوره انتخابات هیئت مدیره

کانون مرکز در شب انتخابات هنگامی که سیدمحمد جندقی رئیس وقت هیئت مدیره در باشگاه دانشگاه تهران در حال سخنرانی بود از کانون وکلا به ایشان اطلاع دادند نمابری از سوی وزارت دادگستری دریافت شده است. محتوای نامه، اعلام اسامی ۶۱ نفر از واجدین شرایط برای شرکت در انتخابات هیئت مدیره است که نه تنها خارج از مهلت دوماهه اعلام گردید، بلکه مقام وزارت دادگستری بود!

هیئت نظارت شبانه جلسه‌ای در محل کانون تشکیل داد که تصمیم نهایی بر عدم ترتیب اثر دادن به نامه شد. انتخابات در روز بعد برگزار، اما در نهایت با فشارها یکی از منتخبین از ترکیب اصلی هیئت مدیره حذف شد.

همین‌طور در ماجرای برگزاری سی‌ویکمین دوره انتخابات هیئت مدیره، در حالی که دادگاه عالی انتظامی قضات در نامه مورخ ۵ بهمن ۱۳۹۸ اسامی ۱۲۱ نفر از واجدین شرایط برای انتخابات را به کانون مرکز اعلام کرده بود، در نامه‌ای دیگر به تاریخ ۷ بهمن ۱۳۹۸، شش نفر از جمله رئیس وقت کانون را از فهرست اولیه حذف نمود. این شش نفر بخت بالایی برای عضویت اصلی در هیئت مدیره برخوردار بودند و بین آنها دو رئیس و دو نایب رئیس پیشین کانون مرکز نیز حضور داشت.

رؤسای مختلف قوه قضائیه کانون‌های وکلا را بی‌نصیب نگذاشته‌اند. در ۲۷ خرداد ۱۳۸۸ رئیس وقت قوه قضائیه (آیت‌الله صادق لاریجانی) بدون درنظرگرفتن ماده ۲۲ لایحه قانونی استقلال کانون وکلای دادگستری، رأساً آیین‌نامه‌ای جدید برای اجرای این قانون به تصویب رساند. بی‌درنگ اسکودا با همت شادروان بهمن کشاورز تشکیل جلسه و اعلام نمود که آیین‌نامه قابل اجرا نیست. رئیس دستگاه قضا هم طی نامه‌ای توقف اجرای آیین‌نامه را اعلام کرد. طرفه اینکه این توقف سال بعد تمدید شد!

علم خوانی

پایان اولین خورشیدگرفتگی قرن

از ساعت ۱۳:۲۸ روز سوم آبان، اولین خورشیدگرفتگی قرن در ایران آغاز شد و مردم در گوشه و کنار کشورمان توانستند شاهد این خورشیدگرفتگی جزئی باشند. این

خورشیدگرفتگی جزئی به وقت جهانی از ساعت ۱۳:۳۰ تا ۱۶:۱۵ به صورت زنده در تارنمای رصدخانه خیام سازمان فضایی در حال پخش بود. این تصاویر از طریق تلسکوپ خورشیدی مجهز به فیلتر طیف اج-آلفا دریافت شده بود.

این خورشیدگرفتگی با چشم معمولی اما با فیلترهای استاندارد یا عینک‌های خورشیدگرفتگی قابل رؤیت بود و به گزارش خبرنگار علم ایرنا، بر این اساس گرفتگی‌ای

که با آن روبه‌رو شدیم مربوط به چرخه ساروس ۱۱۴ است که هر ۱۸ سال و ۱۱ روز یک بار رخ می‌دهد. این گرفت در اروپا، شمال آفریقا، کل خاورمیانه و بخشی از هند رخ داده است، اما در مقابل آمریکای شمالی و جنوبی، نیمه راست روسیه، آسیای شرقی و استرالیا نمی‌توانستند این خورشیدگرفتگی را رصد کنند. خورشیدگرفتگی در مناطق شمال شرقی ایران نسبت به دیگر مناطق کشور طولانی‌تر بود و بخش بزرگ‌تری از قرص خورشید پوشیده شد.

خورشیدگرفتگی بعدی که از ایران قابل رصد است، ۳۱ فروردین ۱۴۰۲ خواهد بود. تقویم خورشیدگرفتگی‌های جزئی در جهان نشان می‌دهد تا سال ۲۰۲۹، چهار خورشیدگرفتگی جزئی دیگر را شاهد خواهیم بود که دو خورشیدگرفتگی در سال ۲۰۲۵ و دو مورد دیگر در سال ۲۰۲۹ خواهد بود.

• زنی از طریق تلسکوپ رصدخانه آتن خورشیدگفتگی را تماشا می‌کند. خورشیدگرفتگی که دیروز از ایسلند آغاز شد در مسیر خود در بخش‌هایی از اروپا، شمال آفریقا و خاورمیانه قابل مشاهده بود. عکس: Gettyimages

گزارش خوانی

روزنامه‌نگاران و عکاسان را آزاد کنید

۴۰ روز از مرگ مهسا امینی می‌گذرد. در این مدت اعتراضات زیادی به نحوه مرگ او در خیابان، دانشگاه‌ها و شهرهای کوچک و بزرگ شده است و تعدادی در این اعتراض‌ها کشته و زندانی شده‌اند که خبرنگاران، روزنامه‌نگاران و عکاسان نیز در بین آنها بوده‌اند.

دو نهاد صنفی انجمن صنفی روزنامه‌نگاران استان تهران و انجمن صنفی عکاسان مطبوعاتی برای آزادی اهالی رسانه اقداماتی انجام داده‌اند.

در آخرین جلسه هیئت‌مدیره انجمن صنفی روزنامه‌نگاران استان تهران که با حضور اعضا و منتخان جدید برگزار شد، درباره درخواست عمومی ریاست محترم قوه قضائیه برای گفت‌وگو درباره امور مربوط به این قوه تبادل نظر و مقرر شد در این زمینه نامه‌ای خطاب به ایشان نوشته شود. در این نامه به دو موضوع مشکلات امنیت حرفه‌ای روزنامه‌نگاران در کسب خبر و تهیه گزارش‌های تحقیقی و نیز وضعیت و آزادی روزنامه‌نگاران بازداشتی به‌طور مفصل اشاره شده و آمادگی خود را برای گفت‌وگو در این موارد و دیگر موضوعات مرتبط با روزنامه‌نگاران اعلام کرده است.

همچنین انجمن صنفی عکاسان مطبوعاتی درباره آخرین وضعیت عکاسان بازداشتی اطلاعیه‌ای منتشر کرده که در آن آمده است: «بیش از یک ماه از بازداشت تعدادی از عکاسان مطبوعاتی می‌گذرد. انجمن صنفی عکاسان مطبوعاتی ایران در راستای وظیفه خود در جهت پیگیری وضعیت همکاران خود، لازم می‌داند آخرین شرایط این همکاران و اقدامات انجام‌شده تاکنون را به اطلاع اعضای انجمن و جامعه عکاسی ایران برساند. از روزهای ابتدایی بازداشت این عکاسان، انجمن از طریق ارتباط با خانواده و نزدیکان عکاسان بازداشتی، تلاش کرده تا از آخرین وضعیت این همکاران اطلاع دقیق داشته باشد. همچنین انجمن بر اساس ظرفیت‌های حقوقی و قانونی خود با مسئولین کشور تماس گرفته و درباره شرایط عکاسان بازداشتی کسب اطلاع و آزادی این عکاسان را درخواست کرده است. در همین راستا، انجمن مکاتباتی را با مسئولین قوه قضائیه انجام داد که یکی از این نامه‌ها، مستقیماً به ریاست قوه قضائیه ارسال شد. در پاسخ به این پیگیری‌ها، یکی از افراد مسئول در قوه قضائیه درباره مکاتبات صورت‌گرفته با هیئت‌مدیره انجمن تماس گرفته و اطلاعات لازم درباره عکاسان بازداشتی به ایشان داده شد و پیگیری‌های مربوط به آزادی این عکاسان همچنان نیز از طریق قوه قضائیه ادامه دارد. این مکاتبات با معاونت مطبوعاتی وزارت ارشاد نیز انجام شده و علاوه بر این در جلسه‌ای با حضور مدیرکل مطبوعات داخلی، درخواست آزادی این همکاران مطرح شده و این معاونت قول همکاری و پیگیری لازم را داده است. همچنین در این جلسه از سوی انجمن به وضعیت نابسامان عکاسی مطبوعاتی در کشور و نوع برخورد مسئولین با این حرفه اعتراض شد و بر ضرورت انجام فعالیت آزاد و شفاف رسانه‌ای تأکید شد. علاوه بر این، درباره وضعیت همکاران بازداشتی در جلسات جداگانه با مدیران برخی رسانه‌های اصلی دولتی نیز گفت‌وگو و درخواست شد تا آنها نیز از ظرفیت‌های خود برای پیگیری آزادی این همکاران استفاده کنند. از بین عکاسان بازداشتی تاکنون خوشبختانه خانم بهار اصلانی و آقای احمد حلبی‌ساز به قید وثیقه آزاد شده‌اند، اما با کمال تأسف خانم یلدا معیری و آقایان آریا جعفری و حسین اسماعیلی همچنان در بازداشت به سر می‌برند. عکاسان بازداشتی از بیماری‌های مختلف رنج می‌برند و نیازمند ایجاد شرایط درمانی پایدار و مستمر هستند؛ به‌خصوص که در پیگیری وضعیت خانم معیری و تماس با خانواده ایشان متوجه شدیم ایشان در سلول انفرادی در بازداشت هستند. انجمن صنفی عکاسان مطبوعاتی ایران بار دیگر با هشدار درباره ازدست‌رفتن مرجعیت رسانه‌ای، وضعیت عکاسان مطبوعاتی را محکوم کرده و با ابراز نگرانی از وضعیت سلامتی آنها، آزادی فوری و سریع ایشان را از مسئولان قضائی و امنیتی درخواست می‌کند.»

محمد اسماعیلی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، در تاریخ ۲۹ شهریور سال جاری درباره پیگیری وضعیت خبرنگاران بازداشتی گفت: «تعدادشان زیاد نیست، حوزه معاونت مطبوعاتی را در این زمینه مأمور کردیم و دستگاه‌های امنیتی هم واقعا همکاری می‌کنند.» اسماعیلی درباره اینکه کار این افراد اطلاع‌رسانی بوده است، عنوان کرد: «اگر مواردی باشد که فقط اطلاع‌رسانی باشد، قطعاً دچار محدودیت نخواهد شد. موضوع این است که این دوستان را همه می‌شناسیم و اگر خطایی هم کرده باشند، تلاش می‌کنیم برطرف شود.» طبق آمار حدود ۳۰ روزنامه‌نگار و عکاس در سراسر کشور بازداشت شده و در زندان به سر می‌برند. از روزنامه «شرق» نیز «نیلوفر حامدی» خبرنگار اجتماعی در تاریخ پنجشنبه ۳۱ شهریور در منزلش دستگیر شد و اکنون در بند ۳۰۹ زنان اوین زندانی است. او پنجشنبه‌شب ۲۸ مهر در تلفنی که به همسرش داشته است، اطلاع داد آخرین بازجویی او یکشنبه ۲۴ مهر بوده و همچنان در بلاتکلیفی است. همچنین الهه محمدی خبرنگار روزنامه هم‌میهن نیز در زندان اوین است.